

Using an Hourglass on Shabbat

Q This past Yom Kippur, I was a few days after birth, and our rabbi told me that I could eat and drink small amounts of food "in intervals." He lent me an hourglass filled so that it shows the amount of time to wait before the next eating. Is it generally permitted to use an hourglass on Shabbat and Yom Tov, or was this a special leniency due to my medical status

5. משנה ברורה ס"י שג ס"ק ג

ומוליכו לביתו – שאין זה דרך מקה וממכר, וגם לא מחזי כעובדין דחול, שאף המושקה את חבירו בדרך מתנה, דרכו גם כן לפעמים להשקות בכלי המיוחד למדה:

6. בית יוסף אורח חיים ס"י שח

כתוב בתשובות מהרי"ל (סי' ר) מלמול השעות ... ולא מצאו איסור ברור, ואפילו הכי היתר ברור לא אמר בה לפי שנתפשט האיסור; ויש לומר דהוי כלי שמלאכתו לאיסור דלמידה נעשה, ואף על גב דלמצוה שרי מדידה (שבת קנז), מאן לימא לן דהא חשיב מדידה של מצוה ... ואף על גב דלאו מדידה גמורה היא מדידת הזמן, מכל מקום יש לדמותה ואחרי אשר גדול הדור גמגום בו מי יבוא אחרי המלך אשר כבר עשהו

7. שולחן ערוך אורח חיים ס"י שח סעי' נא

מה שמורה על השעות שקורין רילו"ו, בין שהוא של חול בין שהוא של מין אחר, יש להסתפק אם מותר למלמול (וכבר פשט המנהג לאסור).

משנה ברורה שם ס"ק קסח ס"ק קסח

לאסור – ובזו"גער (שעון) שלנו יש להתיר ודוקא הקטנים

8. שולחן ערוך אורח חיים ס"י תריח סעי' ז

כשמאכילין את העוברים או את החולה, מאכילין אותם מעט מעט כדי שלא יצטרף לשיעור; הלכך מאכילין אותו כשני שלישי ביצה בינונית, וישוהו כדי אכילת ארבעה ביצים ...

1. גמרא, ביצה דף כט עמ' א

משנה. אומר אדם לחברו: מלא לי כלי זה, אבל לא במדה. רבי יהודה אומר: אם היה כלי של מדה – לא ימלאנו. **גמרא.** מאי אבל לא במדה? אמר רב יהודה אמר שמואל: אבל לא בכלי המיוחד למדה. אבל כלי העומד למדה – ימלאנו. ואתא רבי יהודה למימר: אפילו כלי העומד למדה לא ימלאנו.

2. גמרא, שבת דף קנו עמ' א - עמ' ב

משנה. מפירין נדרים בשבת ... ומוודין את המטלית, ומוודין את המקוה. ומעשה בימי אביו של רבי צדוק ובימי אבא שאול בן בטנית, שפקקו את המאור בטפיה, וקשרו את המקידה בגמי לידע אם יש בגיגית פותח טפה אם לאו. ומדבריהם למדנו, שפוקקין ומוודין וקושרין בשבת. **גמרא.** ... ומדבריהם למדנו שפוקקין ומוודין וקושרין בשבת. עולא איקלע לבי ריש גלותא. חזייה לרבה בר רב הונא דיתיב באוונא דמיו, וקא משח ליה. אמר ליה: אימר דאמרי רבנן מדידה דמצוה, דלאו מצוה מי אמור? – אמר ליה: מתעסק בעלמא אנא.

3. רמב"ם הלכות שבת פרק כג הלכה יב-יג

כותב מאבות מלאכות, לפיכך אסור לכוול בפוך וכיוצא בו בשבת מפני שהוא ככותב ... וכן אסור לקנות ולמכור ולשכור ולהשכיר גזירה שמה יכתוב ... אחד המוכר בפה או במסירה אסור, בין במאזנים בין שלא במאזנים, וכשם שאסור לשקול כך אסור למנות ולמדוד בין בכלי מדה בין ביד בין בחבל.

4. שולחן ערוך אורח חיים ס"י שו סעי' ז

מותר למדוד בשבת מדידה של מצוה, כגון: למדוד אם יש במקוה ארבעים סאה, ולמדוד אזור מי שהוא חולה וללהוש עליו כמו שנוהגים הנשים, מותר דהוי מדידה של מצוה.

משנה ברורה שם ס"ק לד

מדידה של מצוה – ואף על גב דלא הותר שבות אפילו במקום מצוה ... שאני מדידה דלא הוי איסור כל כך אלא משום דהוי כעובדא דחול, ולהכי שרי במקום מצוה: